

КОМІТЕТ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
з питань прав людини, деокупації та реінтеграції
тимчасово окупованих територій України,
національних меншин і міжнародних відносин

вул. М. Грушевського, 5, м. Київ, 01008, www.rada.gov.ua

Голові Комітету Верховної Ради
України з питань правоохоронної
діяльності
Сергію ІОНУШАСУ

Щодо реєстр. № 15218
від 04.05.2026

Комітет Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнародних відносин (далі – Комітет) на своєму засіданні, проведеному 28 травня 2026 року (протокол № 148), розглянув проект Закону України про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо забезпечення прав обвинувачуваного у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення, реєстр. № 15218 від 04.05.2026, поданий народним депутатом України Дирдіним М.Є. та іншими народними депутатами України (далі – законопроект).

Відповідно до пояснювальної записки *метою і завданням проекту Закону України є забезпечення конституційних прав і свобод людини та громадянина, зокрема права на справедливий суд.*

Для досягнення поставленої мети законопроектом пропонується внести зміни до статей 26 та 284 Кримінального процесуального кодексу України, встановивши виняток із загального правила, відповідно до якого у кримінальних провадженнях, що здійснюються у формі приватного обвинувачення, відмова потерпілого від обвинувачення не призводить до автоматичного закриття кримінального провадження, якщо проти закриття такого провадження заперечуватиме обвинувачений. За таких обставин кримінальне провадження продовжуватиметься в загальному порядку.

Національна поліція України вказує, що проект Закону потребує доопрацювання.

Міністерство фінансів України, у межах своєї компетенції, зауважень до законопроекту не має.

Під час обговорення законопроекту члени Комітету звернули увагу на наступне. Відповідно до наведеного обґрунтування, що міститься у пояснювальній записці до законопроекту, ключова ідея даної законодавчої ініціативи полягає у *вирішенні проблемного питання щодо неможливості обвинуваченого довести свою невинуватість у тих випадках, коли потерпілий у*

кримінальних провадженнях, що здійснюються у формі приватного обвинувачення, відмовляється від обвинувачення. Як наслідок, зазначене тягне за собою до *автоматичного закриття кримінального провадження* без встановлення судом вини чи невинуватості обвинуваченого, чим фактично обмежується право особи на офіційне спростування висунутого проти неї обвинувачення. Підтримуючи необхідність законодавчого забезпечення захисту честі та гідності обвинуваченого, народні депутати України зазначили, що запропонований у проекті підхід не повною мірою узгоджується з поняттям *приватного обвинувачення*, де визначальним є *інтерес потерпілої особи*. Сутність проваджень у формі приватного обвинувачення полягає в тому, що у визначеній категорії кримінальних правопорушень, *які не становлять значної суспільної небезпеки*, держава обмежує своє втручання у конфлікт між приватними особами, надаючи саме потерпілому право на вирішення питання щодо доцільності відкриття кримінального провадження, а також на *відмову у будь який момент від обвинувачення*, що матиме наслідком закриття такого провадження. У таких справах *відмова від обвинувачення* є не стільки процесуальним правом, скільки *засобом захисту прав і свобод потерпілого*. Так, реалізація права на відмову від обвинувачення дозволяє потерпілому закрити кримінальне провадження та уникнути судових процедур, допитів, а також необхідності тривалого перебування в одному приміщенні з особою, яка завдала йому шкоди. У провадженнях цієї категорії конфлікт часто стосується особистих відносин і тому подальше обговорення деталей справи може завдати потерпілому значно більшої емоційної шкоди, ніж саме правопорушення. Також відмова від обвинувачення надає можливість потерпілому швидко *зупинити конфлікт з правопорушником, якщо він відчуває тиск або вважає, що продовження розгляду справи може спровокувати нову агресію з боку обвинуваченого*.

Водночас запропонований у проекті механізм фактично позбавляє потерпілого зазначеної захисної функції, оскільки перетворює його на примусового учасника процесу, який триватиме всупереч його волі та інтересам. Продовження кримінального провадження *в загальному порядку*, як це пропонується у законопроекті, фактично переведе справу, яка здійснювалась у формі приватного обвинувачення, у *справу публічного обвинувачення*, у якій потерпіла особа з певних причин вже *відмовилась від обвинувачень*. При цьому сама по собі *відмова потерпілого від обвинувачення* не свідчить про невинуватість обвинуваченого, а може бути зумовлена різними обставинами, в тому числі бажанням потерпілого уникнути повторної психологічної травматизації чи усунути себе від подальшого можливого тиску та агресії. За таких обставин, зважаючи на фактичне самоусунення ключового свідка та ініціатора процесу, *обвинувачений зможе скористатись пасивністю потерпілої сторони для досягнення виправдувального результату* не лише внаслідок об'єктивного встановлення судом його невинуватості, а й через відсутність належної підтримки обвинувачення.

У контексті дотримання прав і свобод людини захист репутації обвинуваченого шляхом фактичного примусового залучення потерпілого до процесу, від якого він офіційно відмовився (що фактично пропонується проектом Закону), створює перевагу процесуального інтересу однієї сторони над безпекою іншої.

За підсумками обговорення Комітет ухвалив наступне рішення: звернутися до Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності з пропозицією врахувати зауваження Комітету при опрацюванні проекту Закону України про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо забезпечення прав обвинувачуваного у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення, реєстр. № 15218 від 04.05.2026, поданого народним депутатом України Дирдіним М.Є. та іншими народними депутатами України.

Заступниця голови Комітету

Н. ЯКОВЛЄВА

